

103 § LAUSUNTO KAIVOSLAIN MUUTTAMISESTA

Päätöshistoria

Esittelyteksti

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi kaivoslain muuttamisesta on ollut lausuntokierroksella 3.3.- 12.4.2022. Valitettavasti kunnat ovat jääneet epähuomioissa pois lausuntopyynnön jakelulistalta. Työ- ja elinkeinoministeriö haluaa kuitenkin vielä erikseen kohdistaa lausuntopyynnön kunnille lausuntoajalle 20.4.- 18.5.2022.

Esityksessä ehdotetaan paikallisen hyväksyttävyyden ja vaikuttamismahdollisuuksien parantamiseksi, että kaivosluvan myöntämisen edellytyksenä on kunnan hyväksymän kaava.

Muun muassa paikallisen hyväksyttävyyden ja vaikuttamismahdollisuuksien parantamiseksi esityksessä ehdotetaan lisäksi muiden elinkeinojen huomioon ottamista nykyistä vahvemmin kaivoslain mukaisessa lupaharkinnassa.

Esityksessä ehdotetaan kiinteistön omistajan aseman parantamiseksi ja alueen asukkaiden kokemien haittojen vähentämiseksi tiukennuksia malminetsintäluvan voimassaolon jatkamista koskeviin edellytyksiin, muun muassa maanomistajien suostumuksen edellyttämistä, kun malminetsintälupa on ollut voimassa kymmenen vuotta.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan tiedonsaantioikeuksien parantamista vuosittain pidettävillä avoimilla yleisötilaisuuksilla.

Varaussäätelyyn esitetään useita muutoksia, muun muassa varausaluetta koskevan veronluonteinen maksun käyttöönottoa ja varausajan lyhentämistä.

Ympäristönsuojelun tason parantamiseksi kaivoslain mukaisessa sääntelyssä esityksessä ehdotetaan muutosesityksiä, joiden tarkoituksena on huomioida maisemalliset ja ympäristölliset sekä luonnon monimuotoisuuteen liittyvät kysymykset entistä vahvemmin kaivoslain mukaisessa lupaharkinnassa.

Esityksessä ehdotetaan myös muutoksia kaivoslain mukaisiin yleisiin periaatteisiin muun muassa, että kaivostoiminnan kaikissa vaiheissa toiminnanharjoittaja hyödyntää kaikki alueella tavatut kaivosmineraalit, jotka ovat toiminnanharjoittajalle teknistaloudellisesti hyödynnettävissä.

Lisäksi esitys sisältää tarkennuksia viranomaisten neuvontavollisuuteen liittyvään sääntelyyn ja ilmoitusmenettelyä kiinteistön omistajan suostumuksella toteuttavalle malminetsinnälle.

Esityksessä ehdotetaan tiukennuksia kaivoslain mukaiseen vaakuussääntelyyn ja muutoksia kaivostoiminnan lopettamista koskevaan sääntelyyn siten, että kaivoksen vaiheittainen sulkeminen otetaan huomioon kaivostoiminnan aikana entistä paremmin ja kaivoksen lopullinen sulkeminen toteutetaan vastuullisesti.

Ympäristönsuojelun tason parantamiseksi hallituspuolueet ovat sopineet lisäksi malminetsintää koskevasta kiellosta kansallis- ja luonnonpuistoissa sekä valtion muilla luonnonsuojelualueilla sallitun malminetsinnän edellytysten tiukentamisesta. Nämä ehdotukset tulevat sisältymään luonnonsuojelulakia koskevaan hallituksen esitysluonnokseen.

Esityksessä ehdotetaan muutoksia saamelaisten oikeuksia alkuperäiskansana koskeviin säännöksiin, muun muassa täsmennyksiä luvan hakijan selvitysvelvollisuuteen. Lisäksi esityksessä ehdotetaan tiedottamista ja osallistumista koskevien säännösten osalta paliskuntien aseman yhdenmukaistamista.

Lain toimivuuden parantamiseksi esityksessä ehdotetaan muutoksia luvan siirtoa koskevaan sääntelyyn, kaivospanttitietojen julkisuutta koskevaan sääntelyyn, kaivostoimitusta koskevaan sääntelyyn ja hallintopakko-sääntelyyn.

Lupaviranomaisten voimavarojen osalta kaivosviranomaiselle tullaan vuoden 2023 valtion talousarvioon esittämään tarvittavia resursseja.

Ehdotus

Vt. kunnanjohtaja

Kunnanhallitus toteaa lausuntonaan kaivoslain muutokseen seuraavaa:

Kaavoitukseen (47 §) liittyen todetaan, että maakuntakaava on tarpeen, koska siinä määritellään kaivosalueet yleispiirteisesti,

suunnitellaan rautatie- ja maantieyhteydet, sijoitetaan kaivostoimintoja ympäristövaikutusten arvioinnin perusteella parhaisiin paikkoihin. Esitys siitä, että kaivostoiminnan tulee perustua maankäyttö- ja rakennuslain mukaiseen yleiskaavaan tai asemakaavaan, jossa kaivosalueen sijainti ja suhde muuhun alueiden käyttöön, tulee olla laissa.

Lakiuudistuksen jälkeen kaivosluvan myöntäminen vaatisi aina maankäyttö- ja rakennuslain mukaisen kuntatasoisen kaavan, mikä korostaa kunnan itsehallintoa sekä parantaa eri intressien kokonaisvaltaista huomioimista ja arviointia. Yleis- ja asemakaavoitusprosessi lisäävät myös maanomistajien ja paikallisten asukkaiden tiedonsaantia ja vaikutusmahdollisuuksia.

Myös elinkeinojen yhteensovittaminen tapahtuu kaavoituksen yhteydessä.

Lakiesityksen 48 §:n mukaan kaivosluvan myöntämisen esteenä on, jos kaivostoiminta heikentää merkittävästi paikkakunnan asutus- tai elinkeino-oloja eikä vaaraa tai vaikutuksia voi lupamääräyksin poistaa. Esityksessä ei ole yksilöity merkittävän heikennyksen määritelmää eikä esitetty miten arviointi todennetaan

Yleensäkin kaivostoimintaan vaikuttavissa lainsäädännöissä, esim. maankäyttö- ja rakennuslaissa, kaivoslaissa ja poronhoito-laissa käytetään erilaisia termejä haitan asteen määrittelyyn elinkeinotoiminnalle. Lisäksi yleensä lainsäädännössä esiintyy erilaisia haittoja. Näiden määrittely tulisi suorittaa kaivoslaissa, jotta esimerkiksi hankesuunnittelussa haitan arviointi voidaan ottaa paremmin huomioon

Nyt ehdotettu 10-vuotisleikkuri malminetsinnän luvitukseen voi johtaa korvausjärjestelmiin, joissa maanomistajien tasapuolinen asema voisi muuttua. Malminetsintäluvan kymmenen vuoden aikaraja ei takaa riittävää aikaa kohteen malmipotentialin selvittämiseen muun muassa siitä syystä, että herkissä kohteissa malminetsintä on sallittua vain talviaikaan maaston kulumisen ehkäisemiseksi.

Lakiesityksessä ehdotetaan toiminnanharjoittajalle veloitteeksi avointen yleisötilaisuuksien järjestämistä vuosittain malminetsintä- sekä kaivoslupien osalta, mikä myös lisää maanomistajien, yrittäjien ja asukkaiden tiedonsaantioikeutta sekä mahdollistaa avoimen vuorovaikutuksen.

Hyvä tavoite on, että kaivoslain uudistuksen tavoitteena on muun muassa huomioida kaivosten ympäristövaikutukset mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja varmistaa sääntelyllä ympäristöllisten vastuiden hoitaminen kaikissa tilanteissa.

Ukrainan sota on viimeistään osoittanut resurssiomavaraisuuden tärkeyden ja koko EU:n haavoittuvaisuuden ei paitsi energian saatavuuden, myös useiden eri raaka-aineiden osalta. Lausunolla olevan kaivoslain valmistelulla ei kohtuuttomasti heikennettäisi Suomen kaivosteollisuuden toimintaedellytyksiä tilanteessa, missä huoltovarmuus koskien niin ruoan kuin energian tuotantoa on koko EU:n huolena.

Päätös

Kati Hursti esitti Johanna Koivumaan ja Piritta Ungan kannattamana, että asian käsittely siirretään seuraavaan kokoukseen, jotta kunnanhallituksen jäsenillä on mahdollisuus halutessaan täydentää lausuntoa.

Puheenjohtaja totesi, että on esitetty kunnanjohtajan esityksestä poikkeava esitys, jota on kannatettu, joten suoritetaan äänestys. Ne, jotka kannattavat kunnanjohtajan esitystä äänestävät JAA ja ne, jotka kannattavat Kati Hurstin esitystä äänestävät EI.

Suoritettussa äänestyksessä äänet jakautuivat seuraavasti:

4 JAA (Reijo Kontinen, Unto Friman, Helena Kaikkonen-Tiensuu, Orvo Vaattovaara)

3 EI (Kati Hursti, Johanna Koivumaa, Piritta Unga)

Kunnanhallituksen päätökseksi tuli kunnanjohtajan päätösehdotus.

Valmistelija

Liitteet

Tiedoksi

Toimeksi

Muutoksenhakuohje

Muutoksenhakukielto

Tästä päätöksestä ei saa tehdä oikaisuvaatimusta eikä kunnallisvalitusta, koska päätös koskee kuntalain 136 §:n mukaan valmistelua tai täytäntöönpanoa; työ- ja virkaehtosopimuksen tulkintaa tai soveltamista; tai työnjohto- ja valvontaoikeuden käyttämistä.